

Nr 251.

Av herr **Åkerberg**, om *ändrade bestämmelser rörande val till riksdagens andra kammare.*

För en stat med allmän och lika rösträtt är valsättet ingalunda någon oviktig sak. Det är, om man så vill, det medium, varigenom folkmeningen bringas till uttryck. Valsättet är för demokratin, vad instrumentet är för musikern. Ju bättre det motsvarar valets ändamål, desto förtjänstfullare är det.

Det synes oss vara en riktig utgångspunkt i all diskussion om det bästa valsättet att söka fastställa, vad som i en demokratisk stat är att betrakta som valhandlingens ändamål. Det slut, vartill man här kommer, är grundläggande, när det gäller att besvara frågan: vilket valsätt är det bästa?

Den allmänna och lika rösträtten tjänar uppgiften att i folkets egna händer lägga det yttersta avgörandet beträffande den allmänna kursen i statsmakternas politik. Genom valhandlingen skall nationen ge riktlinjerna för riksstyrelsen. Det måste finnas ett naturligt samband mellan opinionsyttringen vid valurnan och regeringskursens beskaffenhet.

Vid sådant förhållande synes det valsätt böra föredragas, som effektivast och bäst åvägabringar överensstämmelse mellan valhandling och regeringspolitik. Valsättet måste, med andra ord, vara så konstruerat, att det verkligen underlättar en regeringsbildning på valutslagens grund. Valsättet skall möjliggöra för folket i val att helt enkelt i och genom sin valhandling effektivt bestämma regeringskursen.

I klar motsats till denna uppfattning om valsättets uppgift står den uppfattning, som säger, att valsättet skall åvägabringa en matematiskt exakt fördelning av mandaten efter de i valet deltagande partiernas röstetal. Varje parti skall om möjligt ha precis det antal mandat, vartill dess sammanlagda röstetal berättigar detsamma. Här tilldelas alltså valsättet uppgiften att matematiskt proportionera mandaten mellan partierna. Sammanhanget mellan valhandling och riksstyrelse, valresultat och regeringspolitik röner här ingen hänsyn. Kravet på proportionell fördelning av mandaten får överskygga allt annat. I samma mån den proportionella rättvisan fullkomnas, i samma mån anses det valsätt, varigenom den fullkomnas, vara det idealiska.

Kort och gott: den som tilldelar valsättet uppgiften att omsätta valhandlingens opinionsyttring i regeringskurs, den väljer en utgångspunkt, som leder fram till majoritetsval; den åter, som tilldelar valsättet upp-

giften att matematisk exakt proportionera mandaten mot partiernas röstetal, den väljer en utgångspunkt, som leder fram till det proportionella valsättet. Striden mellan majoritetsvalens och de proportionella valens anhängare är därför i grund och botten en strid mellan motsatta uppfattningar rörande det, som rätteligen bör vara valsättets förnuftiga ändamål.

Det är mellan dessa båda uppfattningar det gäller att välja.

Vi vilja då till att börja med betona, att det för demokratin själv är av största betydelse, att valhandling och regeringskurs bringas i intimast möjliga sammanhang med varandra. Medborgarnas lust att gå fram till valurnan och ge sin mening till känna får en naturlig eggelse, därest han vet, att väljarnas opinionsyttring verkligen kan effektivt utlösas i rikspolitikens inriktning. Den röstande får då ett handgripligt resultat av sin handling. Han liksom upplever sin egen direkta medverkan till att något sker i fråga om statens styrelse. För demokratiens egen sundhet och styrka är detta väsentligt.

Lägga vi denna måttstock på proportionalismen, synes det uppenbart, att denna icke mäktar inge valmännen en känsla av effektivt samband mellan valhandling och regim. I stället för att bringa valhandling och regeringskurs i intim samklang med varandra, har proportionalismen en tendens att spränga de bägge i sär. I stället för att låta en levande folkviljas utslag fritt forma sig till en vågkam, som — även där den är tillfällig — dock kan bära upp en auktoritativ regering, utsorterar det proportionella valsättet röstmassan med matematisk noggrannhet å de olika partibeteckningarna. Det är slikt som gör, att valmanskåren instinktivt uppfattar det proportionella valsystemet som en krånglig och besynnerlig röstfördelningsmaskin, som visserligen med oklanderlig precision kan sortera ut och med matematisk stränghet proportionellt fördela rösterna, men som *icke* mäktar av de levande människoviljornas virke snickra ett bärigt regeringsunderlag.

Det är naturligtvis ingen som bestrider, att proportionalismen uppbäres av ett respektabelt krav på rättvisa. Det är ingen som bestrider partiernas rätt att i valavgörandet få mätas och vägas efter sitt röstetal. Denna rätt sammanhänger på sätt och vis med demokratin själv. Menar man, som rimligt är, med demokrati den enskildes meddelaktighet i det allmänna, så ligger det ju nära till hands att i anslutning till denna meddelaktighetsprincip kräva, att varje i ett val tävlande parti skall garanteras just den meddelaktighet i mandatsumman, som motsvarar partiets röstetal. Det är begripligt, att proportionalismen ur angiven synpunkt för mången tett sig och alltjämt ter sig som ett valsätt, som står i god överensstämmelse med den demokratiska rättvisepincipen.

Härtill kan fogas ännu en synpunkt. Det är ett problem, som är lika gammalt som demokratin, huru minoriteternas rätt skall kunna skyddas och tillvaratagas gentemot majoriteternas makt. Problemet lär väl aldrig

kunna fullständigt lösas. Men att det för varje demokrati, som förtjänar det vackra namnet kulturdemokrati, är en angelägenhet att förhindra ett förkvävande majoritetsförtryck och möjliggöra även för meningar, som äro i minoritet, att komma till tals, därom står väl knappast någon diskussion. Man kan också mycket väl förstå, att just hänsynen till minoriteternas rätt medverkat till att förskaffa det proportionella valsättet mångas sympatier. Det ligger onekligen något som tilltalar både förnuftet och rättskänslan i kravet på att olika meningsriktningar skola få representation i parlamentet i förhållande till antalet erhållna röster.

Det vare oss fjärran att vilja underkänna dessa förtjänster hos det proportionella valsättet. De äro obestriddliga och ligga i öppen dag. Men ett valsätt må äga aldrig så stora förtjänster — slutomdömet om det-samma måste dock fällas på basis icke blott av dess förtjänster, utan även av dess fel. Befinnes det, att det proportionella valsättet i sin tillämpning åstadkommer verkningar, som äro till uppenbar skada för det demokratiska statsskicket, så får man icke rygga tillbaka för att på det allvarligaste ifrågasätta dess lämplighet och ändamålsenlighet.

Det är naturligt, att ett valsätt, vars grundläggande princip är att matematiskt proportionera mandaten mellan partierna, icke kan betraktas som fullkomnat, förrän den matematiska rättvisepincipen blivit helt tillgodosedd. Det är ju bekant, att denna matematiska rättvisepincip icke kan oavkortat förverkligas, så länge riket är indelat i flera valkretsar. Vi ha nu för val till andra kammaren riket indelat i 28 valkretsar. Före 1921 var valkretsarnas antal 56, d. v. s. dubbelt så stort. Avsikten med minskningen av antalet valkretsar från 56 till 28 var att låta proportionalismen verka matematiskt bättre genom att varje valkrets fick ett större antal representanter. Reformen år 1921 var, om man så vill, framdriven av det proportionella valsättets egen inneboende logik. Ju färre valkretsar, desto större möjlighet till matematisk proportionering av mandaten mellan partierna! Man stannade vid länskretsarna. Men det torde vara bekant, att proportionalismens egen tankegång kräver stegets fullföljande. En utredning har givit till resultat att tack vare rikets indelning i 28 valkretsar högern fick 5 och socialdemokraterna 9 mandat mera år 1924 än vad de skulle fått, därest riket utgjort en enda valkrets.

Det är icke alls förvånande, att dylika orättvisor vid mandatfördelningen uppkomma. De äro ofrånkomliga konsekvenser av en tingens ordning, där man genom valkretsarnas konstlade stängsel hindrar den proportionella rättvisepincipens fulla och hela tillämpning. Det är därför ej heller förvånande, att förslag framställts med krav på s. k. tilläggsmandat vid val till andra kammaren. Man kräver, att mandaten skola så fördelas, som om riket faktiskt utgjorde en enda valkrets. Det säger sig självt, att man i och med framställandet av ett dylikt krav ser rikets indelning i flera valkretsar som konstlade skrankor, vilka spärra vägen för den matematiska rättvisepincipens tillämpning. Är man en gång

framme vid att fördela mandaten, som om riket redan faktiskt vore en enda valkrets, så lär det icke dröja länge, förrän de praktiska konsekvenserna dragas och riksvalkretsen blir verklighet.

Lika naturligt som det enligt vår mening är, att det proportionella valsättets egen logik strävar att spränga den nuvarande valkretsindelningen och förverkliga riksvalkretsen, lika naturligt synes det oss vara, att en slik utveckling leder ut i det absurda. Det finns givetvis icke något vare sig teoretiskt eller praktiskt hinder för införandet av riksvalkretsen. Det proportionella valsättet skulle därmed nå fullkomningens gräns. Mandaten skulle med oklanderlig matematisk stränghet utskiftas mellan de konkurrerande partierna. Det funnes icke längre rum för klagan över att valsättet gynnade vissa partier på andras bekostnad. Den proportionella rättvisans värld vore skapad. Vi betvivla emellertid, att skaparen skulle ha anledning finna allt vara ganska gott.

Det kan vara skäl i att se riksvalkretsens verklighet i ögonen. Proportionalismens anhängare ställas ju där inför sitt verkliga ideal. Det ofullkomliga har klätt av sin ofullkomlighet och blivit fullkomlighet. Den uppgift, man utifrån proportionalismens egna utgångspunkter givit sitt eget system skulle vara helt fylld. Men det må vara tillåtet att fråga, huruvida demokratien själv skulle kunna överleva denna hästkur. Det må vara tillåtet att fråga, huruvida riksvalkretsens valmanskår skulle kunna bibringas känslan av att i sin valhandling vara förnuftigt verksam, därest den skulle gå till val under angivna förutsättningar. Vi nödgas för vår del hålla för troligt, att i det maskineri, som proportionalismens tillämpning i riksvalkretsen skulle representera, valmännens intresse för valhandlingen skulle helt och hållet förfrysas. Ty lägg märke till, att i och med riksvalkretsen de genomsnittliga procentuella förskjutningarna de olika partiernas röstetal emellan bleve ännu obetydligare än nu. Det bleve, med andra ord, ännu hopplösare än nu att kunna hos valmannen skapa en känsla av att han i och genom sin valhandling effektivt medverkade till att bestämma riksstyrelsens kurs. Valmanskåren skulle radikalt berövas tron på att de allmänna valen över huvud taget hade någon förnuftig mening. Demokratien skulle bli valsättets tjänare i stället för att valsättet skulle vara demokratiens tjänare.

Det torde kunna betraktas såsom högst sannolikt, att den tingens ordning, som genom riksvalkretsens införande skapades, bleve ett naturligt underlag för strävan att helt enkelt avskaffa de allmänna valen och övergå t. ex. till gruppval. Den politiska demokratien skulle omvandlas till ett korporationssystem i släkt med bolsjevikiska och fascistiska statsideal.

Vi måla inga karikatyrbilder. Vi ställa proportionalismens anhängare inför den verklighet, dit det proportionella valsättets egen inneboende logik oemotståndligt leder fram. Och är det så, att den värld, vari ett valsätts eget rättviseideal förverkligats, verkar skrämmande och fränstötande, så synes oss detta sakförhållande vara ett vittnesbörd om att det

är något galet med den princip, varpå valsättet bygger. Och måne icke en närmare eftertanke skall ge vid handen, att det ödesdigra i proportionalismens utvecklingslinje ligger just däri, att valsättet i fråga uppbäres av en för det demokratiska styrelseskicket i grunden främmande tankegång? Är nämligen valsättets uppgift den att realisera den matematiska proportionella rättvisans fordringar, så finns det ingen förnuftig grund att vägra vara med om riksvalkretsens förverkligande. Blotta faktum, att man förfärad ryggat tillbaka för den verklighet, riksvalkretsen skulle skapa, är i våra ögon ett avgörande bevis för att man icke konsekvent kan fasthålla vid den uppgift man själv tilldelat sitt valsätt. Riksvalkretsens perspektiv liksom öppnar proportionalistens ögon för den enkla sanningen, att valsättet i en demokratisk stat, där det framför allt gäller att låta riksstyrelsen vara ett uttryck för folkets i val uttalade vilja, icke ostraflat utformas utan hänsynstagande till andra uppgifter än skapandet av matematisk rättvisa i mandatfördelningen.

Det parlamentariska läge, vari vi här i Sverige för närvarande befinna oss, är i många avseenden trööstlöst. Partierna liksom hålla varandra i schack, hindra varandra från att uträtta något. Intet av dem förfogar över majoritet. I stället för handlingskraftiga, parlamentariska majoritetsregeringar, som ha fullmakt och myndighet att verkligen något uträtta, få vi dras med minoritetsregeringar, som äro utlämnade åt moståndarepartiernas nåd eller onåd. Det sällsamma skådespelet upprullas, att en liten mellangrupp, som i andra kammaren icke räknar mer än 33 medlemmar, bär upp regeringsansvaret. Man hoppar från tuva till tuva, söker stöd för ett förslag här, för ett annat förslag där, kryssar, länsar och girar sig fram utan någon annan handlingsmaxim än att söka klara den egna skutan genom parlamentets bränningar. Reformarbetet stagnerar. Folket får vänta förgäves på att dess livsfrågor lösas. Disproportionen mellan valens stridsbullen och det magra reformresultatet kan icke undgå att väcka och ge näring åt tvivel och olust. Allt sedan 1917 års koalitionsregering avgick har landet saknat en regering med majoritetsunderlag i riksdagen. Det kan icke i längden vara gagneligt för en demokratisk stat, att regeringsfrågan befinner sig i en dylik återvändsgränd. Den politiskt tänkande allmänheten observerar det rådande nödläget i vårt parlamentariska liv. Den nödgas med undran fråga sig, om icke riksdagen mäktar hjälpa sig själv.

Tillvaron av en liten mellangrups diktatur, utövad tack vare utslagsrösten, är också ägnad att i sin mån förrycka och förfalska demokratien. Ty vad hjälper det väl att valmanskåren går fram till valurnorna för att ge uttryck åt sin vilja, när en liten grupp med ett jämförelsevis litet väljarantal bakom sig både reser och förverkligar anspråk på att få sätta sin egen prägel på riksdagsfrågornas avgörande? Dylikt är i det långa loppet ägnat att undergräva demokratien själv och rubba förtroendet till dess förmåga att lösa regeringsproblemet.

Den utvidgning av valkretsarna, till vilken proportionalismens egen princip oemotståndligt lett fram, har givetvis medfört, att avståndet mellan den valde och hans väljare liksom vidgats. I samma mån en valkrets blir större, försvåras möjligheten för riksdagsmannen att bevara den direkta känningen med sina valmän. Det kan utan överdrift sägas, att 1921 års valkretsutvidgning praktiskt taget gjort det alldeles omöjligt för den valde att med sina väljare vidmakthålla de direkta förbindelser, som över huvud skulle motivera rikets uppdelning i valkretsar. Ty det får ju icke glömmas, att valkretsindelningen avser att möjliggöra för valmännen att få rösta på någon som de kunna hålla kontakt med. I och med länsvalkretsarnas införande måste sagda motiv betraktas som överkorsat. Valkretsen är i regel vorden alldeles för stor för att avståndet mellan den valde och hans väljare skulle kunna anses vara rimligt.

Skall en valkretsindelning över huvud bibehållas, så böra valkretsarna icke göras större än att valkretsindelningen motsvarar sitt förnuftiga ändamål, nämligen att möjliggöra kontakt mellan den valde och väljarna. Och enligt vår mening är en sådan kontakt av största betydelse. Ty vare sig den valde är bosatt inom valkretsen eller ej, så ligger det makt uppå, att han vid behov kan verkligen nå sina valmän, få del av deras synpunkter och i sin tur informera dem rörande sina egna. En av de sundaste och starkaste sidorna i t. ex. Englands politiska liv är just detta, att riksdagsmannen har en valkrets, med vars väljare det är honom möjligt att upprätthålla nära och flitiga förbindelser.

Betydelsen av relativt små valkretsar synes oss ligga framför allt däri, att det tvingar vederbörande partier att taga större hänsyn till valmanskårens egen uppfattning vid kandidatnomineringen än vad fallet kan bli, när det är fråga om hela länskretsar, där kännedomen om en ifrågasatt kandidat i regel blir ganska geografiskt begränsad. Tendensen till kandidatnomineringens byråkratisering torde därför vinna i styrka i samma mån valkretsarna förstoras. Och då det nu obestriddligen är så, att valkretsutvidgningen drivits fram av proportionalismens egen idé, så synes det oss befogat att påstå, att det proportionella valsättet mer eller mindre indirekt främjar ett vidgande av avståndet mellan riksdagsmannen och hans väljare på samma gång det främjar valförberedelsens omhändertagande av partibyråkratien. I båda dessa nämnda avseenden leder proportionalismen till konsekvenser, som måste anses vara skadliga för demokratin.

Det proportionella valsättet synes oss vidare representera ett psykologiskt missgrepp i så måtto, att det i betänklig grad borttager ett högst väsentligt eggelsemoment i valstrid och valhandling. En valstrid på proportionalismens grund gestaltas enligt sakens natur främst till en kraftmätning mellan partibeteckningarna. Tag bort den eggelse, som ligger däruti att man får slåss för eller mot en viss person och dennes politiska trosbekän-

nelse, och valet förlorar en värdefull stimulus, som ingen teknisk fulländning riktigt kan ersätta. Det kan icke hjälpas, att vi människor nu en gång äro så beskaffade, att den kraftmätning tilltalar oss mer och ter sig för oss mänskligare som står person mot person än den kraftmätning som står partibeteckning mot partibeteckning. Det är här fråga om ovägbara storheter, som under omständigheter kunna spela en avgörande roll. Den ofta hörda klagan över det nuvarande valsättets mekaniserande inverkan kan icke alldeles negligeras. Den bottnar tvivelsutan i en känsla av att valtekniken i allt för hög grad tagit herraväldet över de levande människorna.

Till det proportionella valsättets egendomlighet hör även, att samtidigt med att det är hinderligt för skapandet av regeringsdugliga parlamentsmajoriteter det likvisst främjar uppkomsten av en vildvuxen flora med alla möjliga valkarteller och valallianser. Utveckligen från vårt proportionella valsätts första tekniska utgestaltung fram till systemet med fraktions- och underpartibeteckningarna erbjuder ett tankeväckande exempel. Detta skådespel med fyndiga matematiska kombinationer och habila valtekniska allianser, vilkas listigt uttänkta finesser merendels äro förborgade för den stora allmänheten, kan enligt vår mening icke gärna vara ägnat att tilltala en valmanskår, som älskar ett öppet och enkelt sammanhang mellan valhandling och valresultat och med den största misstro betraktar det invecklade och hemlighetsfulla maskineri, i vilket partiernas röstinsatser sammanmalas och skarpsinnigt kombineras i och för tillfredsställande av strategiska partiberäkningar.

Det förtjänar också framhållas, att det i proportionalismens verkan ligger en omisskännelig tendens till skärpt avgränsning olika partier emellan. Det är även här fråga om ett formens övertag över saken, ett teknikens övertag över livet. Liksom tack vare det proportionella valsättet de genomsnittliga procentuella förskjutningarna partigrupperna emellan efter valet befinnas vara relativt obetydliga, så blir tack vare samma valsätt den ömsesidiga uppstramningen starkare partierna emellan. Mot den ökade allians- och kombinationsmöjligheten i valslaget svarar i själva verket en minskad möjlighet till blockbildning i parlamentet. Och eftersom vägen till skapandet av regeringsdugliga parlamentsmajoriteter inom ramen av nuvarande valsätt väl lättast öppnas genom blockbildning mellan sakligt befryndade partier, så nödgas man ju konstatera, att det proportionella valsättet genom att låta tekniken triumfera över saken hjälper till att stänga blockbildningens väg och därmed främjar det nuvarande parlamentariska lägets fastlåsande.

En annan avigsida hos det proportionella valsättet är, att det förstärker verkan av tröghetens lag i vad det gäller kandidatnomineringen. Det finns en påtaglig tendens till att betrakta en redan vald listuppsättning som om den vore utkorad på livstid. Tvånget för den enskilde att ta en personlig

risk, att slåss för sitt val, att våga och vinna — det tvånget bortfaller. Är man uppförd på listan tillräckligt högt, så har man sitt val säkerställt, även om man icke på minsta sätt deltagar i valstriden. Den engelska demokratiens sunda och riktiga grundsats, att man skall ge åt var och en hans chans, men att var och en personligen får utkämpa sin valstrid och liksom själv laga att han vinner seger — den grundsatsen är fullständigt bannlyst ur proportionalismens värld. Men vad allt går väl icke förlorat genom ett dylikt utmönstrande av det personliga risk- och tävlingsmomentet! Att vara uppförd tillräckligt högt på listan i ett svenskt riksdagsmannaval enligt nuvarande valsätt är detsamma som att ha löst biljett till och redan tagit plats i ett säkert tåg. Det har intet att skaffa med den personliga insats och spänning, som präglar t. ex. ett engelskt val. Sätter man värde på att valavgörandet fylles av liv, eggelse och schwung, så har man sannerligen ingen tröst att hämta i det proportionella valsättet.

Ett valavgörande bör också vara en dom över, ett ställningstagande till en förd politik. I en sund demokrati är det naturligt att så skall vara. Men ingen lär kunna bestrida, att proportionalismens maskineri är ägnat att låta tekniken triumfera över hänsynen till den förda politiken. Mobiliseringen av valmännen gestaltas nämligen icke så mycket till ett räfst- och rättarting som fastmer till en rent teknisk kraftprestation. För att bli någorlunda effektiv måste proportionalismen förknippas med valorganisationens tekniska fulländning. Men i samma mån denna fulländning vinner i samma mån träder idén om valakten som ett ställningstagande till eller dom över en förd politik i bakgrunden. Valet blir mer och mer en uppvisning i vad partierna förmå i mobiliseringsväg.

Vi ha velat rikta uppmärksamheten på dessa enligt vår mening ostridliga skadeverkningar av det gällande valsättet. Väl äro vi fullt medvetna om att systemet, sina skadeverkningar till trots, tjänar strävan att skipa matematisk rättvisa vid mandatens fördelning. Men när vi i den ena vågskålen lägga denna rättvisa och i den andra vågskålen det pris, till vilket den köpes, så nödgas vi säga, att den köpes till ett allt för högt pris. Och eftersom vi tilldela valsättet en *annan* uppgift än den att skipa matematisk proportionell rättvisa partierna emellan, så träder för oss det matematiska rättviseidealat ned i *andra* planet och hänsynen till möjligheten, för att icke säga nödvändigheten, att skapa regeringsdugliga riksdagsmajoriteter träder i *första*. Vi hävda, att det är bättre med ett valsätt, som brister, när det gäller att skipa matematisk rättvisa, men i gengäld kan åvägabringa regeringsdugliga riksdagsmajoriteter, än med ett valsätt, som skipar matematisk rättvisa, men ohjälpligt stänger vägen för uppkomsten av regeringsdugliga riksdagsmajoriteter.

Det har sagts — och ingalunda utan fog — att valsättet göres till syndabock, där skulden är att söka på helt annat håll. Vi för vår del

äro fjärran från att göra krisen i vårt parlamentariska liv uteslutande till en fråga om valsättet. Slikt vore kortsynt och ensidigt. Men man gör sig skyldig till en om möjligt ännu större kortsynthet och ensidighet, därest man envisas att ställa frågan om valsättet utanför diskussionen om den parlamentariska krisen och dennas orsaker. Varför icke öppet erkänna den nakna sanningen? Varför icke erkänna, att vårt nuvarande valsätt har verkningar, som lända det demokratiska styrelsesättet till notorisk skada? Oss synes klok mänhet om det demokratiska statsskicket bjuda, att man icke slår dövärat till för kraven på en ordentlig prövning. Där påtagliga sjukdomssymptom föreligga är det sannerligen icke något bevis för omsikt och ansvarskänsla att motsätta sig en undersökning. Alldeles tvärtom. Och riksdagen har större anledning än någon annan att fördomsfritt och utan räddhåga söka komma till rätta med dessa spörsmål, som på det intimaste angå dess egen möjlighet att på ett tillfredsställande sätt lösa en av sina viktigaste uppgifter i en demokratisk stat, nämligen att skänka landet en regering.

För oss är — såsom av det redan sagda framgår — kravet på det proportionella valsättets avskaffande förnämligast och främst framburet med tanke på demokratiens styrelseproblem. Det är nu en gång så, att det är i sin förmåga att bemästra styrelseproblemet och lösa det utan åsidosättande av sina egna grundsatser som demokratien avlägger sitt mandoms- och mogenhetsprov. Kommer den till korta inför denna uppgift, sågar den av den gren, varpå den skall sitta. Inga fördomar böra därför få stå hindrande i vägen, när det gäller att ge svar på frågan, huruvida vårt nuvarande valsätt verkligen är ändamålsenligt med hänsyn till en god lösning av styrelseproblemet. Och vi våga hävda, att redan vunna erfarenheter av det proportionella valsättets verkningar i vårt land otvetydigt givit vid handen, att statsmakterna handla i det demokratiska statsskickets eget välförstådda intresse, därest de föranstalta en ingående och allvarlig undersökning om möjligheten att skapa ett valsätt som bättre än det nuvarande tillgodoser den demokratiska parlamentarismens fordringar.

Det är vår övertygelse, att problemets lösning måste sökas på linjen av majoritetsval i enmansvalkretsar utan bostadsband. Huru ett på denna linje utarbetat valsätt närmare skall konstrueras är det utredningens sak att klarlägga.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande sättet för sådan ändring i riksdagsordningens bestämmelser om val av ledamöter till riksdagens andra kammare, att ett valsätt vinnes, som bättre än det nuvarande tillgodoser

den demokratiska parlamentarismens fordringar,
tanken på majoritetsval i enmansvalkretsar utan bo-
stadsband särskilt bör beaktas, samt för riksdagen
framlägga det förslag, som utredningen må föranleda.

Stockholm den 17 februari 1928.

Harald Akerberg.

I motionens syfte instämma,

Anders Örne.

Rickard Sandler.